

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

นรกและสวรรค์ มีจริงหรือไม่ เป็นคำถามที่คุ้นกันอยู่ในหมู่ผู้นับถือศาสนาทุกศาสนา ศาสนิกส่วนมากของศาสนาทุกศาสนา เชื่อว่า นรกและสวรรค์ มีอยู่จริง บุคคลจะได้พบหลังจากที่ ได้ตายไปแล้ว แต่ก็มีศาสนิกอยู่จำนวนหนึ่งของทุกศาสนาที่ไม่เชื่อว่า นรกและสวรรค์มีอยู่จริง คน เหล่านั้นมีทรรศนะว่า บุคคลมีชีวิตอยู่เพียงในโลกปัจจุบันเท่านั้น เมื่อตายแล้วย่อมดับสูญ ปัญหา เรื่องความมีอยู่หรือไม่มีอยู่ของนรกสวรรค์ ทำให้เกิดข้อสงสัยและข้อถกเถียงมากมายที่ยังมีอาจหา ข้อยุติได้ เหตุผลก็เพราะว่า เป็นคำถามที่ยากที่จะตอบรับ และตอบปฏิเสธโดยทันที เพราะนรก สวรรค์ เป็นสิ่งที่ยอยู่นอกขอบเขตแห่งผัสสะธรรมดา มิใช่สิ่งที่เราสามารถรู้และเข้าใจได้เหมือนกับ การที่เราเข้าใจว่า สิ่งใดคือ คน ลัทธิ ภูต ภูติ หนังสือ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในพระพุทธ ศาสนามีข้อความที่กล่าวถึงนรก สวรรค์ ไว้ในคัมภีร์ต่าง ๆ ของศาสนา ทั้งในระดับหลักฐานขั้นต้น คือ พระไตรปิฎก และในหลักฐานขั้นรอง คือ อรรถกถา ฎีกา และ อนุฎีกา ซึ่งเป็นการยืนยันว่า พระพุทธศาสนาเชื่อในความมีอยู่ของนรกสวรรค์ แต่ข้อความที่กล่าวถึงนรก สวรรค์ กระจัดกระ จายอยู่ในที่ต่าง ๆ ของคัมภีร์เหล่านั้น ทำให้ยากต่อการทำความเข้าใจอย่างชัดเจนและถูกต้องได้ ในเวลาอันสั้น เนื่องจากคำสอนเรื่องนรก สวรรค์ เป็นคำสอนที่เชื่อมโยงกับคำสอนที่ล้าคัญอื่น ๆ ของพระพุทธศาสนา การศึกษาให้มีความเข้าใจเรื่องนี้อย่างถูกต้อง ย่อมช่วยให้เข้าใจคำสอน เรื่องอื่น ๆ ในพระพุทธศาสนาได้ดียิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว งานวิจัยแนวความคิดเรื่องนรกและสวรรค์ในพุทธปรัชญาเถรวาท จึงเกิดขึ้น โดยมีความมุ่งหมายที่จะเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่อง นรกสวรรค์ที่ปรากฏอยู่ใน พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และอนุฎีกา อันจะช่วยให้เราสามารถรู้และเข้าใจสภาพของนรก และสวรรค์ ตามที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ของพุทธศาสนาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และช่วยให้สามารถตอบปัญหา

ที่เกี่ยวข้องกันได้ด้วย เช่น ปัญหาเรื่อง ตายแล้วเกิดอีกหรือไม่ ภาพหน้าชาติหน้ามีจริงหรือไม่ บุญบาปที่ทำจะได้รับผลหรือไม่ และอีกหลาย ๆ คำถาม และที่สำคัญที่สุดที่จะเสนอในการวิจัยนี้ก็คือ ความคิดเรื่องนรกและสวรรค์นี้ มีความสัมพันธ์กับหลักธรรมคำสอนเช่นเรื่อง กรรม สังสารวัฏ และมรรคผลนิพพาน ในพระพุทธศาสนาในแง่ใดและอย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความคิดเกี่ยวกับนรกและสวรรค์ ในพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และอนุฎีกา
2. เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นว่า คำสอนเรื่องนรกและสวรรค์ เป็นคำสอนที่สำคัญ และสัมพันธ์กับหลักคำสอนที่สำคัญอื่น ๆ ของพุทธปรัชญาเถรวาท

1.3 สมมติฐาน

แนวความคิดเรื่อง ความมีอยู่ของนรกและสวรรค์ เป็นคำสอนที่สำคัญและสัมพันธ์กับหลักคำสอนที่สำคัญอื่น ๆ ของพุทธปรัชญาเถรวาท เช่น กรรม สังสารวัฏ และมรรคผลนิพพาน

1.4 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

ในการทำการวิจัยในเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 แหล่ง คือ

1. เอกสารปฐมภูมิ (Primary Source) คือ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ และพระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ซึ่งนับเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ โดยเฉพาะการวิจัยนี้ ได้ศึกษาข้อมูลจาก พระสุตตันตปิฎกเป็นส่วนใหญ่

2. เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Source) เช่น อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และวรรณคดีพุทธศาสนา ตลอดจนข้อเขียนบทความต่าง ๆ ที่กล่าวถึงเรื่องนี้ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม
3. จากนั้น นำเอกสารทั้งหมดมาตีความและเรียบเรียงประกอบกับความคิดเห็นของผู้วิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้มีความเข้าใจแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องนรกและสวรรค์ในพุทธปรัชญา ได้อย่างถูกต้อง
2. ทำให้สามารถมองเห็นความสำคัญ และความสัมพันธ์ของคำสอนเรื่องนรก และสวรรค์ กับคำสอนที่สำคัญอื่น ๆ ของพุทธปรัชญา
3. งานวิจัยเรื่องนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยอื่น ๆ ที่ศึกษาวิจัยเรื่องนี้และเรื่องที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในพุทธปรัชญาอื่น ๆ ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย